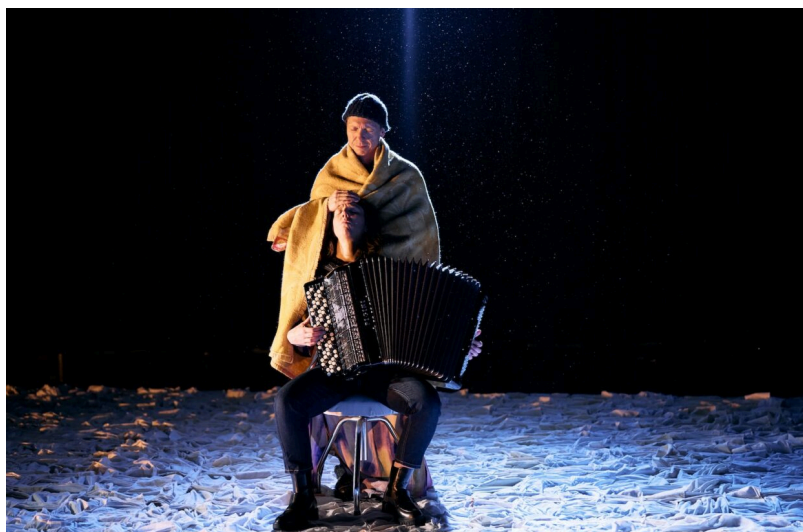

THEATERKRANT

Valentijn Dhaenens, SKaGeN
Brute passie

BRUUTHEID KOMT OM DE ZOVEEL TIJD IN ALLE HEVIGHEID TERUG

Joost Goutziers
24 mei 2025

Gezien op 23 mei 2025, Chassé Theater, Breda

Matthäus Passion, dat is toch een oratorium voor koor en orkest? Niet in de theaterversie van acteur Valentijn Dhaenens en accordeonist Sara Salvénius. In de uitstekende voorstelling *Brute passie* vertolken ze het lijdensverhaal van Jezus met monologen, muziek en zang.

Ze verbinden dat verhaal met de toenemende onveiligheid in de wereld waarin nauwelijks plek is voor mensen die vrede prediken: 'Om de zoveel tijd moet alles kapot.' *Brute passie* is indrukwekkend, maakt stil. Maar dat is niet omdat er zo goed wordt gezongen.

Sara Salvénius heeft nauwelijks tekst, uitsluitend tijdens de entr'acte, en dat moment hakt erin. Ze staat op, laat de knopaccordeon voor wat die is en citeert de oproep van dominee Mariann Edgar Budde tijdens de inauguratie van Trump, waarin ze hem vraagt om een hart te hebben voor onderdrukten, transgenders en migranten.

Het maakt *Brute passie* zoveel anders dan de populaire passies tijdens de paasdagen. Daar lijkt het een wedstrijd om het origineel zo dicht mogelijk te benaderen. Valentijn Dhaenens en Sara Salvénius, die het stuk maakten bij het Antwerpse theatercollectief SKaGeN, leggen niet alleen een link met de dag van vandaag, ze schudden het verhaal losjes door elkaar, ze becommentariëren het en steken er af en toe de draak mee. 'Waar is die haan nu?' roept Dhaenens in de rol van Petrus die ontkent Jezus te kennen. Hij trekt een deken over zijn lijf en besluit om dan maar zelf die haan te gaan spelen.

Het stuk bestaat uit zeven delen, zo begint de acteur de proloog, want zeven is een heilig getal. Maar dat is een beetje gekunsteld, want naast de vier aktes rekent hij ook proloog, epiloog en entre'acte gemakshalve mee. Hij vertelt over Jezus, geboren op de Westbank, zes jaar voor de jaartelling begon, en spreekt zijn grote zorg uit over de onveiligheid en gekte in de wereld. Ook vraagt hij of iemand in het publiek Jezus wil spelen, maar in de praktijk heeft Sara Salvénius die rol. Als hij over Jezus vertelt, wijst Dhaenens stevast naar haar.

In de aktes worden de thema's zalving, verraad, zwijgen en kruisiging besproken. En ja, er is een spoiler alert: Jezus blaast zijn laatste adem uit. In de laatste scène is dat prachtig vertolkt door Salvénius die alle lucht uit haar accordeon laat verdwijnen. Zo zijn er in het stuk meer fraaie vondsten verwerkt.

Het publiek wordt regelmatig aangesproken door Dhaenens. Waarom doet het niets? Waarom willen ze dat Jezus wordt gekruisigd in plaats van die moordenaar Barabbas? Jezus heeft toch niets gedaan? Daarmee verwijst hij, indirect maar duidelijk, naar het stemgedrag in deze tijd waarbij kiezers onbetrouwbare machtshebbers de touwtjes in handen geven.

Verantwoording nemen is een universeel thema van *Brute passie*, net als schuld, verdachtmakerij, liegen en lijden.

Brute passie is niet alleen een vertelling. Salvérius heeft met haar knoppenaccordeon een belangrijke rol en speelt muziek uit de *Matthäus Passion*. Ook dat is opmerkelijk: Bach heeft dat oratorium voor een ander instrumentarium geschreven, waarschijnlijk kende hij de accordeon helemaal niet. ‘Doe maar *Erbarme Dich*’ roept Dhaenens in de rol van Petrus, als dat personage het even niet meer weet. Ze zet in en het klinkt prachtig. Soms overheerst het geluid van haar accordeon, waardoor het verhaal van de acteur minder goed is te verstaan.

Dhaenens speelt meerdere personages uit het lijdensverhaal, zoals Petrus, Judas en Pontius Pilatus. Maar hij zingt ook fragmenten uit de *Passion*. Hij is geen geschoolde zanger, heeft een ijle stem en dat schuurt, al is het niet storend. Zo is zingen ook lijden.

Het toneelbeeld en de kostuums zijn gemaakt door Chloé Wasselin Dandre. De keuzes die ze heeft gemaakt zijn eenvoudig, maar krachtig. Achter in de hoek van de vloer staan drie kale bomen. Het is een verwijzing naar drie kruizen, maar evengoed naar verschroeide aarde, een samenleving in verval.

Op de vloer ligt een wit doek, dat bestaat uit kleine doekjes die doen denken aan de pagina's van een boek. Met enige fantasie zie je er fragmenten uit de bijbel in. Dat doek op de vloer heeft meerdere functies. Dhaenens kruipt eronder als hij al het leed dat hij ziet niet meer kan bevatten, maar hij stijgt er ook uit op, met zijn armen en hoofd door de gaten gestoken, en draagt dan ineens het gewaad van een Romeins bestuurder die er niet onderuitkomt Jezus te laten kruisigen. Het volk heeft gesproken. In het doek is ook een blaasbalg verwerkt die Dhaenens af en toe bespeelt.

Dhaenens is gefascineerd door her passieverhaal. Toen hij al 16-jarige een toneelopleiding volgde op een oorspronkelijk door Jesuïeten geleid instituut in Leuven, speelde hij met muziekstudenten in de Matthäus en de Johannes Passie. De bewondering die hij toen ervoer, heeft hem nooit meer losgelaten en de wens om een theatrale versie van de Passie te maken bleef hem achtervolgen.

Met *Brute passie* is dat goed gelukt, het stuk heeft zeggingskracht en is niet zwaar van toon. Het legt de vinger op de bruutheid van de mens, zowel in het Bijbelse verhaal, als in de realiteit van nu. Deze voorstelling wordt met de dag urgenter.

Beeld: Wannes Cré

ELDERS

Nog geen andere recensies